

Рецензія
на освітньо-наукову програму
031 Релігієзнавство
галузі знань 03 Гуманітарні науки
за III-м рівнем вищої освіти доктор філософії (*PhD*),
що впроваджується на кафедрі культурології релігієзнавства та
теології
Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича

Чернівецький національний університет від часу свого заснування у 1875 р. мав класичні філософський і богословський факультети, які у радянський період ліквідували й відродили вже за часів незалежності у складі одного філософсько-теологічного. Підготовка спеціалістів в цій сфері гуманітарного знання є традиційною для ЧНУ, який за ці роки підготував сотні професіоналів, які працюють у найрізноманітніших сферах і мають добру репутацію та визнання.

Нині релігієзнавча освіта, як, власне, і вся гуманітаристика, переживає не найкращі часи. Державне замовлення на бакалаврат за спеціальністю 031 – релігієзнавство зведено до десяти, а на магістерські програми – до декілька десятків на всю країну, конфесійна палітра якої чи не найнасиченіша в Європі.

У цьому контексті освітніх програм з релігієзнавчих спеціальностей, експертних середовищ і дослідницьких центрів, а надто ж у транскордонних регіонах, до яких належить Буковина з її столицею Чернівцями, критично не вистачає.

Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України тісно співпрацює з кафедрою культурології, релігієзнавства та теології від її заснування у 1998 р. За майже чверть століття було проведено багато представницьких наукових заходів (більше десяти науково-практичних конференцій, конгресів, круглих столі, релігієзнавчих шкіл і, зокрема, для молодіжних), а День релігійної свободи, який об'єднував на своїх форумах і дискусійних майданчиках мало не всіх представників релігійних організацій, конфесій і церков – повторити не вдалося ніде і нікому, хоча подібних кафедр було і є в Україні більше десятка.

Прикметно, що серед розробників ОНП є кандидат філософських наук, доцент Арсен Марчишак, який навчався в аспірантурі і захистив кандидатську дисертацію у Спеціалізованій Вченій раді Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, а навчально-методичне консультування у процесі її розробки здійснював доктор філософських наук професор Віталій Докаш, який також захистив дисертацію у цьому ж Відділенні.

Релігієзнавча освіта і наука в Чернівцях відродилася, вистояла і продовжує розвиватися тому, що вона має для цього природне середовище, беззаперечний кадровий потенціал (кафедрі очолює молодий доктор філософських наук зі спеціальності 09.00.11 – Микола Шкрібляк – випускник філософсько-теологічного факультету ЧНУ (2003 р.) На кафедрі

працює більше десятка науково-педагогічних працівників, які мають наукові ступені кандидата або доктора філософських або історичних наук зі спеціальності 09.00.11 – релігієзнавство.

Щодо самої ОНП, то її розробка мала на меті розширення науково-освітньої діяльності кафедри, котра є випусковою з трьох спеціальностей – богослов'я, релігієзнавства та культурології. Запити на акредитацію перших двох рівнів вищої освіти вже задоволені: постійно діє аспірантура за спеціальністю 09.00.11 – релігієзнавство, яка функціонує в ЧНУ з 2004, а докторантура з 2010 року. Тому ліцензування ОНП доктора філософії за спеціальністю 031 – релігієзнавство – цілком логічний і виправданий крок.

Подана на рецензію ОНП містить комплект документів, розроблених науково-педагогічними працівниками Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, що визначають зміст підготовки здобувачів вищої освіти докторів філософії зі спеціальності «Релігієзнавство». У ній наявні усі передбачені вимогами МОН України розділи, починаючи з опису загальної характеристики, мети, завдань, термінів засвоєння науково-освітніх компетенцій, форм і термінів звітності про результати навчання та науково-дослідницької роботи аспіранта.

У програмі описано характеристику професійної діяльності здобувача, представлено заплановані результати засвоєння ОНП, що увиразнено чітким дескриптором універсальних, загальнопрофесійних компетенцій. Якісні рівні формування компетенцій приведено у відповідність з робочими програмами дисциплін, педагогічної практики, науково-дослідницької діяльності, державної підсумкової атестації (захисту дисертаційної роботи).

Зміст і організацію науково-освітнього процесу за ОНП в повному об'ємі відображено в навчальному плані, календарному навчальному графіку і добре забезпечено необхідним набором локальних нормативних актів.

Програму складено в чіткій і логічній послідовності освоєння всіх її розділів. Варіативна частина представлена дисциплінами, перелік яких відображає запит роботодавців і самих здобувачів, враховує провідні тенденції розвитку сучасної релігієзнавчо-філософської та богословської думки, стану суспільно-політичних і духовно-культурних трансформацій ймовірних змін на перспективу.

Як видно з публічного обговорення ОНП, а також із змін внесених за результатами її реалізації упродовж 2016 – 2017 років, гарант програми разом із групою забезпечення – відкриті до запитів здобувачів і зауваг рецензентів. Вони враховують їхні побажання та вносять відповідні зміни до ОНП, вдосконалюючи у такий спосіб її зміст і структуру. Принаймні це підтверджує рішення Вченої ради Університету від 26 грудня 2017 р.: внести «зміни до освітньо-наукових програм відповідно до змін в навчальних планах терміну освітньої складової підготовки доктора філософії» (Прот. №14).

Можна стверджувати, що на теперішньому етапі освоєння ОНП зміст силабусів (робочих програм) навчальних дисциплін, асистентської (педагогічної) практики, науково-дослідницької роботи здобувачів, тобто навчання через дослідження, забезпечують високий рівень підготовки

докторів філософії, готових до здійснення самостійного наукового пошуку, науково-педагогічної діяльності, адміністрування та управління навчально-освітнім процесом у ЗВО, ефективного вирішення професійних завдань як експерт з релігійних процесів та управлінець у сфері релігійної політики.

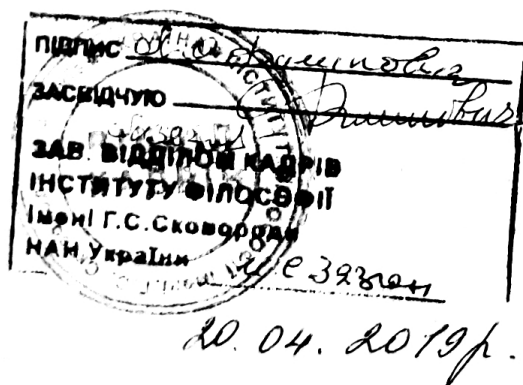
Силабуси та робочі програми, що забезпечують навчально-методичний супровід впровадження програми, розроблені висококваліфікованими фахівцями з профільних кафедр у відповідності до формованих компетенцій, а тому відповідають обов'язковим програмним видам навчальної, практичної і науково-дослідницької роботи здобувачів. Щоправда не всі силабуси навчальних дисциплін активовано на сайті та в системі Moodle.

Кожен з наявних у вільному доступі силабусів або ж робочих програм, в тому числі й програма асистентської (педагогічної) практики містять комплект оціночних засобів поточного контролю і базу діагностики для встановлення результатів навчальної й наукової діяльності аспіранта, рівня та якості знань, умінь і навичок у процесі рубіжної атестації. Програму підкріплено чітким алгоритм послідовності виконання науково-дослідної роботи.

Якість змісту навчально-методичних матеріалів та інформаційного забезпечення програми дає змогу об'єктивно оцінити її відповідність вимогам щодо впровадження такого роду програм.

Що ж до рекомендацій, то, на мій погляд, доцільно було би розширити практичну складову ОНП, запровадивши ще один вид практики – організаційно-управлінську практику, що важливо у контексті сучасних тенденцій у державницьких управлінських стратегіях і, зокрема щодо політики державно-церковних взаємин.

Отже, ОНП за спеціальністю 031 – Релігієзнавство за III-м рівнем вищої освіти – доктор філософії (*PhD*), що впроваджується в Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича відображає потреби самої об'єктивної реальності, ринку праці, відповідає запитам роботодавців та рекомендується до реалізації.

ФИЛИПОВИЧ
Людмила Олександрівна
доктор філософських наук, професор,
провідний науковий співробітник
Відділення релігієзнавства Інституту
філософії імені Г. С. Сковороди
НАН України